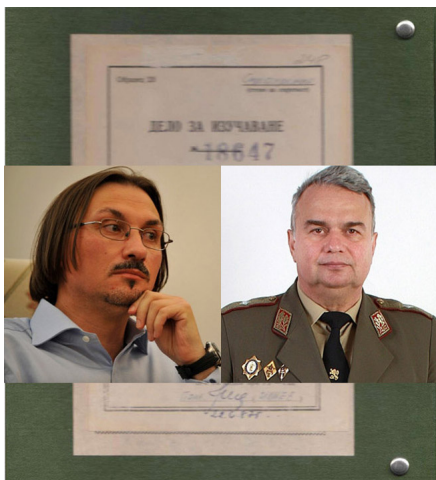

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

Сайтът **desebg.com** препечатва от [Клуб Z](#) сблъсъка на позиции между разследващия журналист Христо Христов и военния разузнавач ген. Валентин Цанков по проблема с отказа на Държавна агенция „Разузнаване” (ДАР) и служба „Военна информация” да изпълнят закона за досиетата, като предоставят на Комисията по досиетата данни за щатните служители за проверката им за принадлежност към тоталитарните комунистически служби в лицето на Първо главно управление на ДС и Разузнавателното управление на Генералния щаб на БНА (военното разузнаване при комунистическия режим).

В началото на тази година стана известно, че за пореден път Държавна агенция "Разузнаване" (ДАР) и служба "Военна информация" отказват началниците им да бъдат проверени за досиета от Държавна сигурност (ДС). Това беше оповестено в редовния шестмесечен доклад за дейността на Комисията по досиетата, който е внесен в Народното събрание. Българската православна църква също категорично отказва да даде списък с лицата, които подлежат на проверка, за разлика от останалите регистрирани вероизповедания в страната, които изпълняват закона. Имат ли основание разузнавачите да отказват проверка за принадлежност към ДС и кога ще научим всичко за тоталитарното минало на България?

Клуб Z покани за разговор разследващия журналист Христо Христов и военния разузнавач от кариерата ген. Валентин Цанков.

Христо Христов е разследващ журналист и основател на сайта **desebg.com**. Носител е на всички награди за разследваща журналистика в България. Автор е на над 10

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

документални книги за различни престъпления на комунизма, както и на над 15 документални филма по тази тема. Лауреат на Гражданската награда на Европейския парламент (2014).

Ген. Валентин Цанков е разузнавач от кариерата. Има специализации в Москва, Германия, Колежа на НАТО в Рим, САЩ. Завеждал е службата по отбраната в Постоянната дипломатическа мисия на Република България в Главната квартира на НАТО. Бил е аташе по отбраната в Лондон и във Вашингтон.

Въпрос на Клуб Z: В началото на годината стана известно, че Държавна агенция "Разузнаване" (ДАР) и служба "Военна информация" отказват за пореден път на Комисията по досиетата да направи проверка на шефовете на дирекции и други ръководни постове за принадлежност към бившите структури на ДС. Има ли основание този отказ?

Христо Христов: Този проблем не е от началото на тази година, а "се търкаля" от края на 2012 г. Тогава с гласовете на ГЕРБ и Синята коалиция бяха извършени важни поправки в закона за досиетата, една от които беше отмяната на параграф 12 от преходните и заключителни разпоредби на закона за досиетата, който не позволяваше проверка за принадлежност към Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА на лицата, заемали ръководни постове след 10 ноември 1989 г. от началник-отдел и началник-секция нагоре съответно в Националната разузнавателна служба (НРС, от 2015 г. Държавна агенция „Разузнаване”) и служба „Военна информация” (СВИ, военното разузнаване). Този „чадър” над кадрите, свързани с тоталитарните специални структури, които са заемали ръководни постове в двете разузнавателни служби, беше приет пожарно при гласуването на закона за досиетата през декември 2006 г. по настояване на двете разузнавания – външнополитическото и военното, с мотива, че с огласяването на тази информация за принадлежност към ДС или разузнавателните служби на БНА ще бъде застрашена националната сигурност.

Но нека да поразсъждаваме за какви разузнавателни кадри става въпрос? Преди всичко за такива, които са се клели в „безпределна вярност към партията и дружбата със СССР” и не само идеологически, оперативно и технически са подготвени в школите на КГБ и ГРУ (съветското военно разузнаване), но и които са изпълнявали техни съвместни задачи и операции. Това е така, защото НРС е правопреемник на Първо главно управление на ДС, а СВИ – на Разузнавателното управление на Генералния щаб на БНА – две тоталитарни служби, обслужващи теснопартийните интереси на БКП и

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

изцяло зависими от своите по-големи „братя” в лицето на съветските КГБ и ГРУ, на които са били подчинени в своята дейност. Въпросът днес е на тези ли кадри разчита демократична България за своята национална сигурност?

На второ място, Комисията по досиетата извърши идентични проверки на ръководните кадри във всички останали съвременни специални служби – ДАНС, служба „Военна полиция” и Националната служба за охрана. Да сте чули там да има съпротива срещу изпълнението на закона за досиетата или да има проблем с огласяването на информацията от проверките за принадлежност към тоталитарните служби на ръководните кадри в тези служби? Не, такива проблеми не е имало. Следователно проблем с огласяването на тази информация не може да има и при двете разузнавателни служби. Ако техните ръководители имат притеснения, че ще бъдат огласени действащи кадри, това означава само едно, а именно, че 30 години не са били достатъчни на съвременните разузнавателни служби на България да си подменят ръководните кадри, свързани с тоталитарния комунистически режим.

Няма да коментирам, че такива ръководни кадри на практика са заплаха за националната ни сигурност днес, тъй като те са „прочетена книга” за разузнавателните служби на страна като Русия, защото досиетата им от времето на обучението в КГБ или ГРУ до 1990 г. са си в Москва и там знаят всичко за тях – от произход през слабости до възможности.

Ген. Валентин Цанков: Формално да. В закона пише кои служби подлежат на проверка и на показване. Но това дописване в закона в този му вид беше поредният опит да бъде срината работата на службите. Наясно сме, че директорите на дирекции и началниците на отделения и сектори са основният ръководен състав на всички операции. И тези хора съвсем не са приключили кариерата си. На част от тях им предстои заемане на постове в чужбина. На някои от тях дори ще бъдат възложени особено отговорни задачи. Ако ръководители на службите си позволят „лукса“ да ги показват сега, кой после би ги изпратил с идеята, че няма да бъдат предадени? Някои от тях работят в особено чувствителни райони и имат съюзнически задължения. Ако бъдат огласени, те ще бъдат неизползваеми. Така че отказът да се направи проверка от Комисията на досиетата е напълно смислено и професионално действие, макар и вероятно да подлежи на санкция.

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

Според критиците на това решение разузнавачите, които са започнали кариерата си в структурите на ДС, са останали лоялни на старите мрежи. Съгласен ли сте с подобни твърдения, ген. Цанков?

Ген. Валентин Цанков: Тази критика е абсолютно безпочвена, предателска и набеждаваща. Тя компрометира хора, преминали през много проверки по всяко време от структурите за вътрешна сигурност на службите. На тях им е издаден допуск до класифицирана информация. Да се твърди, че са съпричастни към центрове извън нашите партньорски служби, означава, че с пръст се посочват без основание хора за предатели. По тази логика бих казал, че хора, които упорстват по тази линия да бъдат изхвърлени от оперативна работа едни от най-опитните разузнавачи, оспорват тяхната лоялност. Ако някой може да го докаже, да заповяда.

Тези хора, които продължават да поддържат тезата за съществуването на Комисията по досиетата, вярват, че „разграждат“ тоталитарния режим. Искам да ви кажа, че тоталитарният режим отдавна е разграден и част от тези, които бяха тогава в управление, си взеха своето богатство. Да се търси отговорност от хора, които тогава са били на ниски позиции в службите, означава, че се поддържа митът, че тези служби все още управляват държавата. Това е политически въпрос и обслужва тези, които сега са на власт и също са били в службите. Заемат министерски постове, шефове са агенции или са кметове, но те са „от нашите“. Затова въпросът е преди всичко политически, търси се дискредитиране на определени личности, вадят се техните „кирливи ризи“. Всеки един от нас има „кирливи ризи“, някакви пропуски, забежки в някаква посока. Но този мит продължава да се размахва с цел саморазправа с неудобни на властта хора – и в политически, и икономически смисъл.

Продължава и отказът на Държавна агенция "Архиви" да предаде на Комисията по досиетата военния архив. Виждате ли проблем в това и защо е важна проверката?

Христо Христов: Защото става въпрос за архивни документи, свързани с Разузнавателното управление на Генералния щаб на БНА, които по закон трябва да се съхраняват в Централизирания архив за документите на тоталитарните служби, изграден от Комисията по досиетата в Баня. Тези документи са предадени след 2000 г. от СВИ във Военния архив във Велико Търново, който е в структурата на Държавна агенция „Архиви“. В последното интервю, което четох преди няколко дни с председателя на Комисията Евтим Костадинов, публикувано във Faktor.bg, той посочи, че ръководството на Държавна агенция „Архиви“ вече е предприело действия по

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

предаването на тези архиви.

Ген. Валентин Цанков: Разбира се, че има проблем. В Държавна агенция "Архиви" има неща, които са от доста по-високо политическо ниво. Военният архив, който е предаден там, също носи своята конфиденциалност. Грешка беше на Народното събрание да включи в списъка на тоталитарните служби военното разузнаване. Военното разузнаване във всяка една държава и по онова време, и днес като страна членка на НАТО, е вид бойно осигуряване. То е в помощ на военното ръководство и на държавното с оглед изключване внезапност от война, в помощ на военните операции, защита на страната. Тази задача стои без никакво изменение и пред сегашната служба „Военна информация“. Каквото и идеологическа платформа да стои като управление на държавата, тези задачи са непреходни и засягат националната сигурност и суверенитета на държавата. Действително в Държавна агенция "Архиви" има информация и материали, които могат да повлияят и да zlepоставят работата на съвременните служби.

След близо 12 години от създаването на Комисията по досиетата какво успяхме да разберем за работата ѝ? Имало ли е случаи да се разкриват действащи агенти на българските служби?

Христо Христов: Разбрали са онези, които следят дейността ѝ. За съжаление от много години в голяма част от българските медии, и най-вече в тези, чиито собственици са разкрити като сътрудници на тоталитарните комунистически служби, е наложена негласна цензура върху работата на Комисията. Или наблюдаваме другата медийна крайност – интерес към дадени публични фигури, когато те бъдат осветени от Комисията като сътрудници. Последният пример беше с Юлия Кръстева. Само толкова. Затова смятам, че българските журналисти са длъжници на обществото в осветяване на зависимостите от комунистическото минало.

Ако се върнем 12 години назад, никой не е очаквал или вярвал, че настоящата Комисия ще свърши нещо, тъй като преди нея имаше три неуспешни опита с отварянето на досиетата при други три комисии – парламентарната „Тамбуев” (1990), комисията "Бонев" (1997) и комисията „Андреев" (2001). Въпреки огромната съпротива срещу сегашната Комисия тя успя да навакса изпуснатите 16 години от началото на прехода и освети над 13 000 сътрудници на репресивния апарат на БКП във всички сфери на политическия, обществен и икономическия живот. Това, което липсва, е анализът как тази армия от над 13 000 сътрудници е повлияла върху прехода към демокрация и

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

върху самата демокрация. Този анализ обаче е работа на изследователите, Комисията си е свършила своята задача, като е дала основата с осветяването на сътрудниците.

Ген. Валентин Цанков: Този закон за досиетата удари със страшна сила способностите на Държавна агенция „Разузнаване“ и „Военна информация“. Удари ги категорично във възможностите да добиват информация, кадрови потенциал, намали възможността им да ползват чужди източници. Когато чуждите граждани са информирани, че в нашата държава се предават или има вероятност техните дела и досиета да бъдат предадени, кой нормален човек би се захванал да работи за българското разузнаване?

Христо Христов: Имало е и случаи на разкриване на действащи агенти, но не от Комисията по досиетата. Ще припомня случая през 2008 г. с тогавашния министър на вътрешните работи Румен Петков, който при скандала за срещата му с Братя Галеви освети Алексей Петров като сътрудник на ДАНС. По-късно през 2009 г. Комисията по досиетата го освети и като сътрудник на Шесто управление на ДС за борба с идеологическата диверсия при една от своите проверки.

Знаем ли вече всичко за тоталитарното ни минало?

Христо Христов: Основните факти се знаят, но само от хората, които се интересуват. Има огромна маса, която си живурка безпаметно и се оплаква от демокрацията, без да си задава въпроса защо демокрацията ни е такава. Незнанието за комунистическото минало или забравата за него е изключително благодатно средство за обществени манипулации. Манипулации, гарнирани с изкуствена носталгия и фалшификации, които не спряха през всички години на прехода и се увеличиха особено през последните години. Не е случайно, че едва през миналата година МОН прие нова учебна програма за предмета „История и цивилизации“, по който от новата учебна година най-накрая младите хора ще могат да се запознаят с истинските факти и знание за тоталитарното комунистическо минало, нещо, което техните връстници в страните от бившия източен блок отдавна правят.

Ген. Валентин Цанков: Нямам спомен цялата ни история да е ясна от всички гледни точки. Аз не възразявам да бъдат показани всички аспекти на социалния, икономическия, политическия живот, а в това число и работата на службите. Но това трябва да бъде направено разумно. Не под прикритието на това: „Дайте да ги

Написано от Илия Вълков, Клуб Z
Сряда, 13 Февруари 2019 10:48

разобличим, защото те са виновни“, и да хвърлим отговорността върху тези хора, работили смислено за страната си. Моите наблюдения сочат, че към тези, които са работили за контратероризма, външното и вътрешното разузнаване, военното разузнаване, хората подхождат с разбиране. Друго е отношението към политическата полиция. Затова искам да попитам – дали и днес няма политическа полиция? Аз твърдя, че има. И тези оперативни работници в това направление са доста съвестни в изпълнение на задълженията. Не са малко случаите, в които резултатите от определена разработка излизат в точно подходящ исторически момент. Казвам го като професионален разузнавач.